

УДК 376-056.264-053.5:81-26

О. В. Ласточкіна

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач*

*Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка*

С. В. Бучук

*магістрантка спеціальності
Спеціальна освіта*

*(Логопедія. Спеціальна психологія)
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка*

ДІАГНОСТИКА ГРАФО-МОТОРНОЇ НАВИЧКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті представлено методику діагностики графо-моторної навички дітей молодшого шкільного віку та подано кількісно-якісний аналіз отриманих результатів.

В статье представлено методику диагностики нарушенной графо-моторных навыков у детей младшего школьного возраста и представлен количественно-качественный анализ полученных результатов.

This article presents a methodology of diagnosing the grapho-motor skills of primary school children and presents a quantitative and qualitative analysis of the results obtained.

Ключові слова: порушення графо-моторної навички, передумови виникнення дисграфії, порушення письмового мовлення.

Ключевые слова: нарушение графо-моторных навыков, предпосылки возникновения дисграфии, нарушения письменной речи.

Key words: graphomotor skills disorders, factors of dysgraphia formation, writing disorders.

Постановка проблеми. Різноманітні порушення письма та читання є найчастішим проявом специфічних труднощів у навчанні та однією з причин поганої адаптації дитини до школи, часто призводять до вторинних психічних нашарувань та відхилень у формуванні особистості. Ці порушення мають від 5 % – 20 % дітей шкільного віку. За дослідженнями вчених такі труднощі виникають у хлопчиків у 3-4 рази частіше ніж у дівчат.

Для дітей з порушеннями письма характерні специфічні помилки, що призводять до труднощів сприймання, розуміння та продукування мовленнєвого висловлювання та, у свою чергу, знижують результати засвоєння дитиною інформації або ускладнюють її писемну комунікацію з оточуючими (Т. Ахутіна, Е. Данілавічюте, В. Ільяна, Р. Лалаєва, Р. Левіна, Л. Парамонова, І. Прищєпова, В. Тарасун, А. Ястребова та ін.) [2, 6, 7].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Специфічні порушення писемного мовлення, а саме графо-моторної навички у дітей молодшої школи, є однією з найпоширеніших причин шкільної неуспішності. На сьогодні ця проблема активно вивчається різними спеціалістами: психологами, логопедами, корекційними педагогами, нейропсихологами та іншими. Свідчення цьому ми можемо почерпнути в роботах Т. Філічевої, Г. Чіркїної. Вони стверджують, що у значної кількості дітей спостерігається погана координація, невпевненість у виконанні точно дозованих рухів, зниження

швидкості і вправності їх виконання. Дослідження Л. Лопатіної свідчать про труднощі у виконанні складних рухових актів, які потребують чіткості керування рухами [8].

Мета статті – дослідити передумови виникнення порушень графо-моторної навички у дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення порушень графо-моторної навички у молодших школярів, її діагностику відхилення від норми у дітей, які мають порушення писемного мовлення було проведено на базі Степанівської загальноосвітньої школи Степанівської селищної ради Сумського району Сумської області.

Нашу роботу ми поділили на два етапи. Перший етап: опрацювання спеціальної та наукової літератури, другий – проведення констатуючого експерименту. Мета цього дослідження полягала у виявленні порушень графо-моторної навички письма, зокрема, наявності дисграфії у дітей молодшої школи. Обстеження проходили діти 1 класу загальноосвітнього закладу, 6-7 рік життя з нормотиповим рівнем розвитку. Група нараховувала 16 осіб: 11 дівчаток і 5 хлопчиків.

Для обстеження писемного мовлення учнів цієї вікової категорії ми застосували наступні методики: «Будиночок» Н. Гуткіної – діагностика розвитку довільної сфери, готовності до школи; методика А. Керна – Я. Ірасека у модифікації лабораторії психодіагностики; гра-

фічний диктант (за Д. Ельконіним).

Виконання першої серії завдань («Будиночок» Н. Гуткіної) для дітей виявилось зрозумілим. Діти з мінімальними підказками виконали запропоновані вправи, при цьому експериментальна група виявила труднощі у виконанні завдання.

Аналізуючи отримані нами дані, ми визначили, що половина дітей з нашої експериментальної групи мають порушення графо-моторної навички того чи іншого рівня складності, а саме: 50 % дітей справились із завданням на відмінно, не потребуючи допомоги дорослого, що означає добре розвинутою довільну увагу; 18,5 % дітей показали результат вище середнього, під час виконання завдань у дітей виникали незначні труднощі, які вони помічали і самостійно виправляли, або за вказівкою дорослого; 12,5 % дітей показали середній результат, у цих дітей спостерігалось збільшення окремих деталей малюнка більш ніж в два рази при відносно правильному збереженні розміру всього малюнка, неправильне зображення одного з елементів; 18,5 % дітей на жаль показали результат низький, що свідчить про несформовані уміння орієнтуватися на зразок, у них були розриви між лініями в тих місцях, де вони повинні бути з'єднані, лінії штрихування находили одна на одну, відсутні деякі елементи, значне збільшення окремих деталей малюнка більш ніж в два рази при відносно правильному збереженні розміру всього малюнка.

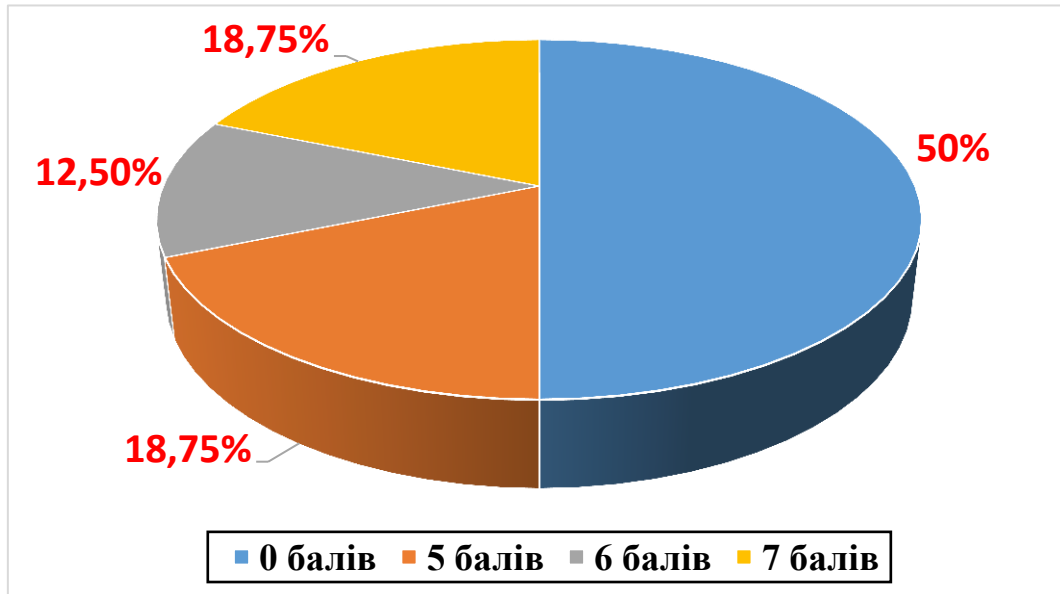

Рис. 1. Оцінювання за методикою «Будиночок» Н. Гуткіної

Виконання другої серії завдань методика А. Керна-Я. Ірасека у модифікації лабораторії психодіагностики виявилось більш складним для дітей. Картки з написаним набором безглузких складів виявились для деяких учнів складним

завданням. У деякого проявились труднощі з написанням, злиттям букв і складів.

Опрацювавши результати обстеження наступної серії завдань нами були отримані наступні результати:

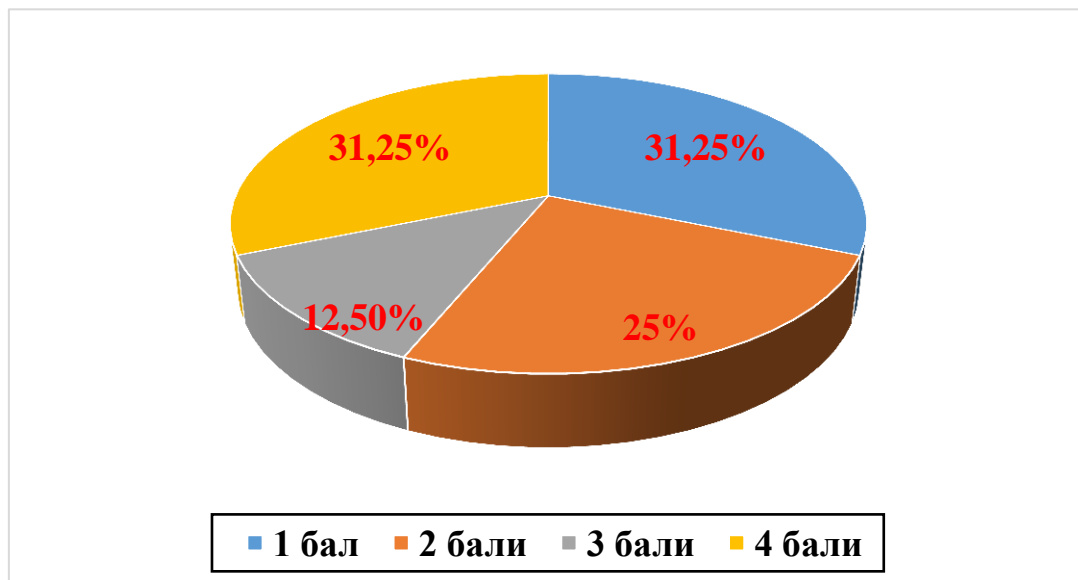

Рис. 2. Обстеження за методикою А. Керна-Я. Ірасека у модифікації лабораторії психодіагностики

Обробка отриманих результатів виконання тестового завдання показала наступне: 31,5 % дітей добре і повністю скопіювали зразок, букви були не значно збільшеними відповідно до зразка, перша літера велика, розташування на аркуші мало незначне відхилення по горизонталі; 25 % – зразок скопіювали розбірливо, літери були збільшені, рядок від горизонталі відхилився догори або донизу; у 12,5 % осіб написані склади майже не зрозумілі, чітко були написані від 4 до 5 літер і скопійованому рядку; у 31,25 %

дітей написані склади не відповідає зразку, майже не зрозумілими видаються літери складів, зрозумілими здаються від 2 до 3 літер, розрізняється рядок.

Виконання третьої серії завдань (графічний диктант за Д. Ельконіним) викликало у дітей вагомі труднощі; це виражалось у не точності виконання вказівки дорослого, правильного відтворення заданого напрямку лінії.

Відповідно до отриманих нами результатів маємо таку картину:

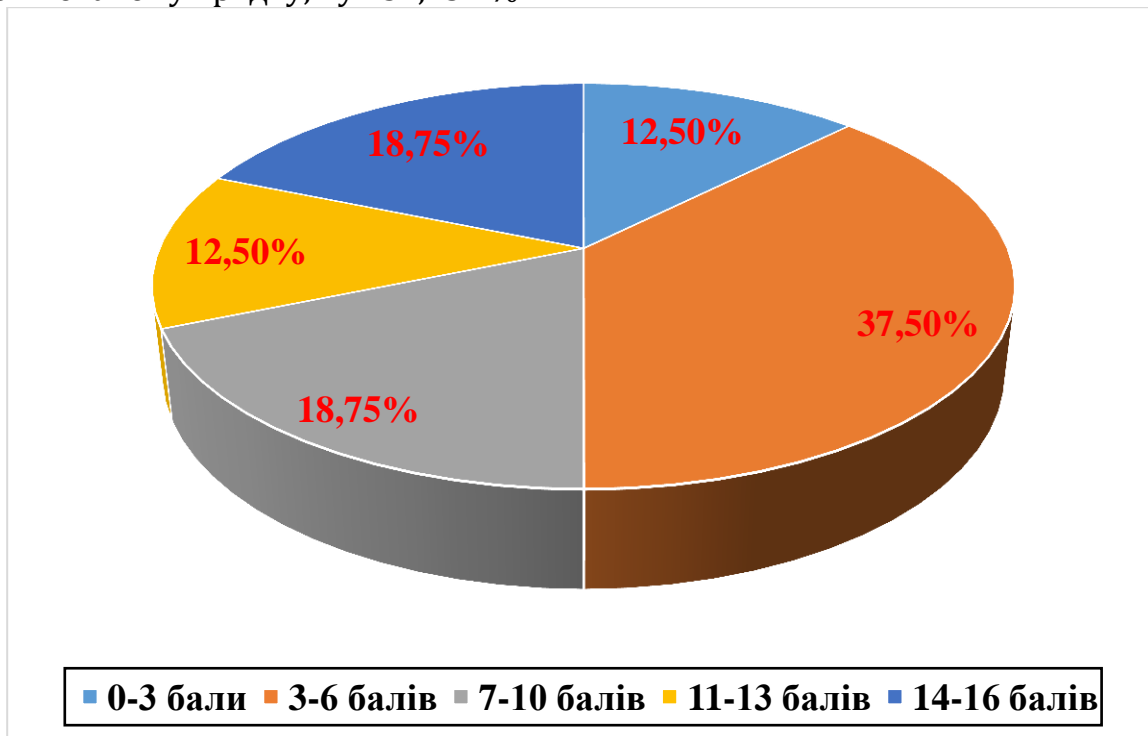

Рис. 3. Графічний диктант (за Д. Ельконіним)

Опрацювавши отримані результати ми виявили, що 18,75 % дітей отримали високий результат; вони виконали завдання самостійно, без уточнюючих запитань, відтворення ліній було точним, виконання – охайним. Завдання, виконали на рівні вище середнього 12,5 % дітей;

діти задавали уточнюючі запитання, лінії були виконані не чітко по лініям. Середній результат отримали 18,75 % учнів; у процесі виконання завдання були допущені 1-2 помилки, діти проявляли невпевненість при виконанні завдань, інколи відволікались; 37,5 % осіб

показали результат нижче середнього: вони допускали ряд помилок, перескакування з рядка в рядок, значну невідповідність елементам зразка. Низькі результати виявили, нажаль, 12,5 % учнів: при відтворенні спостерігалась лише подібність окремих елементів, інколи схожість взагалі не прослідковувалась, діти відмовлялись виконувати завдання.

Беручи до уваги все вище викладене ми можемо констатувати, що більшість дітей молодшого шкільного віку мають значні труднощі письма, а саме порушення графомоторної навички. Ці проблеми будуть мати негативний вплив на виконання письмових завдань загалом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Процес письма – це багаторівнева, складна форма мовленнєвої діяльності, що вимагає злагодженої роботи декількох аналізаторів одночасно. Письмо, як найдавніше досягнення людства, впродовж століть змінювало характер і способи передавання інформації, постійно вдосконалювалось.

Основною змістовою лінією мовної освіти у початковій ланці загальноосвітньої школи є мовленнєва, що передбачає формування та розвиток умінь слухати і розуміти, говорити, читати і писати. Отже, робота з попередження порушень графо-моторної навички письма молодших школярів є актуальною, важливою частиною роботи і логопеда, і вчителів молодшої школи для налаштування дітей даної вікової категорії на оптимально

ефективне засвоєння навчальної інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахутіна Т. В. «Нейропсихологический подход к коррекции трудностей обучения». Нейропсихология негодня. М. : Изд-во МГУ, 1995. С. 160 - 170.
2. Журавльова Л. С. До проблеми корекції мовленнєвого розвитку молодших школярів із дисграфією. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2016. Вип. № 7. URL: <http://aqce.com.ua/download/publications/56/49.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).
3. Журавльова Л. С. Комплексний аналіз порушень письма у дітей молодшого шкільного віку. *Науковий вісник мелітопольського державного педагогічного університету*. №1 (20). 2018. С. 78-83.
4. Журавльова Л. С. Сучасні підходи до вивчення порушень мовленнєвого розвитку молодших школярів. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки: зб. наук. пр.* 2016. С. 89-101.
5. Лалаева Р. И., Венедиктова Л. В. Дифференциальная диагностика и коррекция нарушений чтения и письма у младших школьников : учеб.-метод. пособие. Петербург : Образование, 1997. 171 с.
6. Левина Р. Е. Недостатки чтения и письма у детей. Москва : Просвещение, 2005. 222 с.
7. Иванова И. А. «Формирование графомоторных навыков у младших школьников с ОНР. URL: <https://infourok.ru/formirovanie-grafomotornyh-navykov-u-mladshih-shkolnikov-s-onr-4291864.html> (дата звернення: 15.11.2021).